
Wolontariat spełnia bardzo pozytywną rolę w formacji dzieci i młodzieży do solidaryzmu społecznego. Bez instytucji promujących wolontariat i stymulujących inicjatywy społeczne niemożliwe jest budowanie społeczeństwa solidarnego i przenikniętej miłością wspólnoty chrześcijańskiej. W Polsce w dosyć już rozwiniętej sieci organizacji pozarządowych podejmujących zadania w sferze pomocy społecznej, wyróżnia się kościelna organizacja Caritas, która na poziomie krajowym, diecezjalnym, parafialnym,

a także szkolnym podejmuje wiele cennych inicjatyw, mających na celu wsparcie materialne, psychiczne, społeczne i duchowe człowieka w potrzebie. Tysiące wolontariuszy zaangażowanych w pomoc ludziom potrzebującym dzięki organizacji Caritas bardzo wzmacnia tkankę więzi społecznych w naszej ojczyźnie, przywracając nadzieję i dając poczucie wspólnoty wielu ludziom³². Wolontariat rozwijany w środowisku szkolnym wnosi bezcenny wkład w uczenie i utrwalanie postaw solidaryzmu społecznego uczniów.

³² W. Przygoda, *Apostolski wymiar wolontariatu w Polsce*, s. 65.

Ks. prof. dr hab. Wiesław Przygoda – dyrektor Instytutu Teologii Pastoralnej i Katechetyki Wydziału Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie, kierownik Katedry Prakseologii Pastoralnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie.

ks. Stanisław Łabendowicz

Wychowanie przez wolontariat w szkole i parafii

Katecheza jest jednym z wielkich dzieł Kościoła, które polega na nieustannym towarzyszeniu katechizowanym w drodze do Boga i do pełni człowieczeństwa. Jej zadaniem jest przygotowanie dzieci i młodzieży do czynnego udziału w życiu Kościoła oraz w różnych społecznościach. Powinna stwarzać takie sytuacje wychowawcze, dzięki którym katechizowani będą przenosić zdobyte wiadomości i doświadczenie w życie codzienne. *Katechizm Kościoła Katolickiego* mówi o potrzebie braterstwa ludzkiego i chrześcijańskiego, która wynika z istnienia „węzłów wzajemnej solidarności

i miłości między ludźmi” (KKK 1939). Dlatego też istnieje konieczność podjęcia działań duszpasterskich w parafiach oraz czynności wychowawczych w szkołach i rodzinach, które będą uwarściwiały dzieci, młodzież i dorosłych na drugiego człowieka i jego sytuację. Potrzebny jest zatem wolontariat, który ma uczyć miłości do drugiego człowieka i odpowiedzialności za niego. Ma on również pomóc w świadomym uczestnictwie uczniów w życiu Kościoła i świata, aby w ten sposób żyli zgodnie z wiarą chrześcijańską. Wolontariat przeżywany po chrześcijańsku jest jedną z form

wyrażania wiary w Chrystusa w sposób konkretny i widzialny¹. Ojciec Święty Franciszek podkreśla, że „działania na rzecz mężczyzn i kobiet znajdujących się w trudnej sytuacji są żywym głoszeniem czulej miłości Chrystusa, który idzie z ludzkością wszystkich czasów”². Wolontariat chrześcijański jest jedną z form świadectwa o tym, że w Jezusie Bóg powołuje nas i uzdalnia do miłości braci i sióstr.

1. Wychowanie do służby na rzecz dobra wspólnego

Każdy człowiek żyje w określonym środowisku, które kształtuje i od którego on sam jest uzależniony. Pierwszym środowiskiem życia człowieka jest rodzina. To w niej dziecko zdobywa wiedzę, rozwija swój intelekt i uczucia oraz poznaje motywy zachęcające do prawdziwie chrześcijańskiego życia. Rodzina jest podstawowym miejscem wychowania. W niej nie tylko mówi się o chrześcijańskich wartościach, ale również świadczy się o nich własnym życiem. Wspólna modlitwa rodziców z dziećmi, niedzielne uczestniczenie we Mszy świętej, połączone z przystępowaniem rodziców i starszych dzieci do Komunii świętej, regularne korzystanie z sakramentu pokuty i pojednania, udział w budowaniu wspólnego dobra w otoczeniu, wzajemny szacunek i miłość rodziców – są najskuteczniejszym przygotowaniem dzieci do przyszłych ról społecznych

wynikających z ich powołań³. Obok rodziny ważnym środowiskiem wychowawczym jest szkoła. Jest ona pierwszą instytucją po rodzinie, której rygorom musi podlegać młody człowiek. Dlatego też w szkole każdy uczeń-wychowanek ma nie tylko poszerzać zasób swoich wiadomości i doświadczeń, ale również kształtować wzory zachowania⁴. Szkoła powinna formować poglądy i przekonania oraz uczyć dokonywania różnych wyborów. Dzieje się tak, gdy pomaga swym wychowancom w dostrzeganiu i rozwijaniu tego, co jest w nich szlachetne oraz w dojrzałym rozumieniu samych siebie i sensu własnego życia. Szkoła spełnia więc swoje zadanie, jeśli prowadzi wychowanków do rozwoju we wszystkich sferach życia. Dlatego zadaniem duszpasterzy, rodziców i dyrekcji szkół jest dopilnowanie, aby realizowano programy, które wychowują do zdobywania wiedzy i umiejętności oraz odpowiedzialnej miłości osobowej i społecznej. Szkoła wychowuje do służby na rzecz drugiego człowieka, jeśli pobudza do prawości i uczciwości, życzliwości i odpowiedzialności wobec innych. Z inicjatywy szkoły powinno się organizować akcje charytatywne o znaczeniu społecznym, a uczniowie mają okazję doświadczyć satysfakcji z czynienia dobra⁵.

Wspólnota Kościoła jest zobowiązana do wychowywania dzieci i młodzieży w wierze oraz wsparcia ich w odkrywaniu i podejmowaniu

¹ Por. Bp Jan Chrapek, „*Dzielmy się miłością – Wolontariat*”. List (Radom 29.01.2001), <http://mateusz.pl/czytelnia/jch-wolontariat.htm>, z dn. 31.05.2017.

² Papież Franciszek, *Jesteście wizerunkiem kościoła, który służy braciom potrzebującym pomocy*, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/przemowienia/focsiv_04122014.html, z dn. 15.07.2017.

³ Por. S. Łabendowicz, *Apostolat społeczny w katechezie – wolontariat*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 51 (2013) nr 3, s. 36-42.

⁴ Por. S. Łabendowicz, *Integracja oddziaływań dydaktyczno-wychowawczych w katechezie poprzez wolontariat szkolny*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 58 (2015) nr 2, s. 100-103.

⁵ Por. S. Łabendowicz, *Apostolat społeczny...*, s. 36-42.

powołania życiowego. Temu celowi służy zwłaszcza duszpasterstwo dzieci i młodzieży, które kształtuje młode serca i umysły przez rzetelną formację ludzką i chrześcijańską⁶. Kościół poprzez działalność charytatywną pomaga dzieciom i młodzieży rozpoznawać powołanie i wypracować własny program życiowy⁷. Właściwe zorganizowanie katechizacji w szkole i udział w niej katechizowanych są niezastąpionymi elementami przygotowania do życia w społeczeństwie. Człowiek jest istotą społeczną, dlatego bardzo ważne jest, aby przynależał do małej grupy, np. drużyny harcerskiej czy piłkarskiej, grupy oazowej, koła różańcowego czy Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży⁸. W tym celu tworzy się wspólnoty uczniowskie i grupy koleżeńskie w ramach szkoły bądź parafii. Grupy społeczno-religijne cechuje poczucie przynależności, życie wspólnymi wartościami i normami, wewnętrzna organizacja grupy oraz bezpośrednie stosunki między członkami. Zaspokajają one potrzebę wspólnoty, miłości przyjacielskiej, nauki wiary i moralności⁹. Papież Jan Paweł II przypomina, że wychowywać to „pomagać uczącym się, aby tam, gdzie żyją, z każdym dniem doskonalili się jako ludzie, by coraz bardziej «byli», a nie tylko «mieli»”¹⁰. Rodzina, nauczyciele i katecheci w szkole oraz duszpasterze parafialni powinni dążyć do tego,

aby ich nauka była poparta świadectwem życia. W wychowaniu chrześcijańskim ważne są czyny świadczące o miłości Boga i drugiego człowieka. Potrzebne jest zatem wychowanie do służby na rzecz dobra wspólnego i dobra każdej istoty ludzkiej. Pomoc niesiona drugiemu człowiekowi jest odpowiedzią na przykazanie miłości, pełni integracyjną rolę wśród grup społecznych, ale także uczy odpowiedzialności i poszanowania drugiego człowieka oraz obywatelskiego zaangażowania w sprawy państwa i społeczeństwa. Papież Franciszek przypomina, że chrześcijańska postawa miłości musi być konkretna: „Kochać trzeba uczynkami, a nie słowami. Słowa przemijają z wiatrem”¹¹. Ojciec Święty podkreśla, że „Miłość chrześcijańska ma zawsze pewną jakość: konkret. Chrześcijańska miłość jest konkretna. Sam Jezus, gdy mówi o miłości, mówi nam o sprawach konkretnych: dawan-
iu jeść głodnym, odwiedzaniu chorych i innych podobnych rzeczach”¹². Dlatego każdy, kto pomaga drugiemu człowiekowi jest we współczesnym świecie naśladowcą Jezusa Chrystusa i kontynuatorem tych wszystkich zadań, jakie wynikają z Chrystusowego przykazania miłości bliźniego. Miłość do Boga, a następnie drugiego człowieka trzeba odnosić do każdego człowieka, bez względu na jego przekonania, narodowość czy kolor skóry¹³.

⁶ Por. Jan Paweł II, *List apostolski do młodych całego świata z okazji Międzynarodowego Roku Młodzieży*, (Watykan 31.03.1985), http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/listy/parati.html, z dn. 11.12.2016.

⁷ Por. H. Krzyszczek, *Poradnictwo rodzinne. Teoria i praktyka rogeriańskiego kontaktu pomocnego*, Katowice 1998, s. 103-111; P. Petryk, *Ku wspólnocie życia i miłości*, Lublin 1998, s. 315-316.

⁸ Por. S. Łabendowicz, *Przygotowanie do sakramentu małżeństwa i życia w rodzinie*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 18 (2005) nr 2, s. 46.

⁹ Por. J. Słomińska, *Mechanizmy i funkcje grup młodzieżowych*, Warszawa 1986, s. 5-35.

¹⁰ Jan Paweł II, *Wychowanie młodego pokolenia zadaniem wszystkich*, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/przemowienia/edukacja_03072004.html, z dn. 14.02.2015.

¹¹ *Papież Franciszek: miłość chrześcijańska nie jest z telenoweli*, <http://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/1020426,Papiez-Franciszek-milosc-chrzeszczjanska-nie-jest-z-telenoweli>, z dn. 13.08.2017.

¹² *Milosc, Chrześcijańska miłość jest konkretna*, <http://www.radiomaryja.pl/kosciol/chrzescijanska-milosc-jest-konkretna/>, z dn. 13.08.2017.

¹³ Por. S. Łabendowicz, *Integracja oddziaływań...*, s. 99-100.

2. Biblijno-teologiczne podstawy wolontariatu chrześcijańskiego

Posługa charytatywna w Kościele czerpie swoją siłę i inspirację z właściwego rozumienia przykazania miłości. Święty Jan Apostoł przypomina: „Umiłowani, miłujemy się wzajemnie, ponieważ miłość jest z Boga, a każdy, kto miłuje, narodził się z Boga i zna Boga. Kto nie miłuje, nie zna Boga, bo Bóg jest miłością” (1J 4,7-8). Zatem można stwierdzić, że to, w jaki sposób kochamy Boga, wpływa na nasze postępowanie wobec swoich bliźnich. Istotę posługi charytatywnej, która została zlecona Kościołowi, wyjaśnia Jezus Chrystus w przypowieści o miłosiernym Samarytaninie (por. Łk 10,25-37), a polega ona na rozpoznaniu w drugim człowieku bliźniego oraz na stanie się bliźnim dla niego¹⁴. Świadectwo miłości Bożej do każdego człowieka to nie słowne deklaracje, ale czyny. Mówi o nich św. Paweł: „Jeden drugiego brzemiona noście i tak wypełnicie prawo Chrystusowe” (Ga 6,2). Kościół pełni posługę charytatywną wobec potrzebujących pomocy poprzez współpracę z instytucjami opieki społecznej, stowarzyszeniami dobroczynnymi czy ludźmi dobrej woli. Wolontariat chrześcijański jest bezinteresowną pomocą innym, bowiem „Więcej szczęścia jest w dawaniu aniżeli w braniu” (Dz 20,35). Dla wolontariuszy służba drugiemu człowiekowi jest źródłem satysfakcji i osobistego wypełnienia nauki Chrystusowej¹⁵.

Ojciec Święty Jan Paweł II wskazuje, że „Człowiek jest wielki nie przez to, co posiada, lecz przez to, kim jest; nie przez to, co ma, lecz przez to,

czym dzieli się z innymi”¹⁶. Dla człowieka wierzącego i wypełniającego naukę Chrystusową ważny powinien być każdy człowiek. Dlatego, mówiąc o wolontariacie, należy zadbać o potrzeby duchowe i materialne bliźniego. Działalność wolontariuszy w Kościele powinna czerpać przykład z życia i nauki Jezusa, który „nie przyszedł, aby Mu służono, lecz żeby służyć i dać swoje życie na okup za wielu” (Mk 10,45). Zadaniem katechezy jest wychowywać i przekazywać prawdę oraz wprowadzać w życie wiary (por. DOK 68). Działania te mają doprowadzić katechizowanego do głębokiego poznania wiary, wychowania liturgicznego, formacji moralnej i nauczania modlitwy (por. DOK 85) oraz „do życia we wspólnocie i do czynnego uczestniczenia w życiu i posłaniu Kościoła” (DOK 86). W ramach zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych w szkole powinny działać różne grupy wolontariuszy. Ich działania mogą polegać na rozszerzeniu zainteresowań uczniów wiedzą religijną, kształtowaniu wiary oraz realizowaniu wskazań miłości chrześcijańskiej w codziennym życiu.

W działaniach wychowawczych należy podejmować wszelkie działania, dzięki którym pomaga się drugiemu człowiekowi oraz rozwija w katechizowanych postawę alternatywną wobec konsumpcyjnego stylu życia. Potrzeba zatem takiej formacji osobowej i wspólnotowej, dzięki której wśród młodych ludzi zrodzi się chęć aktywności we wspólnocie Kościoła i niesienia pomocy innym ludziom. W Ewangelii według św. Mateusza czytamy: „Poznacie ich po ich owocach. Czy zbiera się winogrona

¹⁴ Por. W. Przygoda, *Apostolski wymiar wolontariatu charytatywnego w Polsce*, Lublin 2012, s. 69.

¹⁵ Por. M. Bocheńska-Seweryn, K. Klauzowa, *Motywy i formy pracy członków parafialnych zespołów charytatywnych*, „Roczniki Naukowe Caritas” (2001) nr 5, s. 82-85.

¹⁶ Jan Paweł II, *Przemówienie do mieszkańców Tondo, dzielnicy slumsów. Manila, 18 lutego 1981, w: Dzieła zebrane Jana Pawła II. Homilie i przemówienia z pielgrzymek. Azja, Afryka, Australia i Oceania*, Tom XIII, Kraków 2009, s. 154.

z ciernia, albo z ostu figi? Tak każde dobre drzewo wydaje dobre owoce, a złe drzewo wydaje złe owoce” (Mt 7,16-17). Zatem wiara bez uczynków jest martwa. Dlatego też ideą przewodnią działalności apostolskiej i charytatywnej jest miłość i odpowiedzialność, jaka spoczywa na każdym człowieku za głoszenie i przekazywanie Ewangelii słowem i czynem. Kościół wyraża poparcie dla tej służby bliźniemu, dzięki której przyczynia się do nadania ludzkiego i chrześcijańskiego oblicza współczesnemu społeczeństwu¹⁷. Ojciec Święty Jan Paweł II wskazuje, że: „Potrzebna jest dziś nowa wyobraźnia miłosierdzia, której przejawem będzie nie tyle i nie tylko skuteczność pomocy, ale zdolność bycia bliżnim dla cierpiącego człowieka, solidaryzowania się z nim tak, aby gest pomocy nie był odczuwany jako poniżająca jałmużna, ale jako świadectwo braterskiej wspólnoty dóbr” (NMI 50). Chodzi zatem o poświęcenie swojego czasu, sił fizycznych i duchowych, niekiedy zdrowia, a nawet życia na rzecz drugiego człowieka. Do takiej postawy wiary można dojść tylko wówczas, gdy ją stale ożywiamy (por. EE 85) oraz żyjemy w łączności i jedności z Jezusem Chrystusem. W związku z tym konieczna jest ciągła formacja osób przygotowujących się do posługi w wolontariacie i tych, którzy już w wolontariacie działają. Natomiast w katechezie trzeba ukazywać, jak ważną rolę dla Kościoła oraz wielu społeczności ludzkich pełnią wolontariusze. Są oni „strażnikami i rzecznikami praw człowieka i jego godności”¹⁸.

Wychowując do posługi w wolontariacie, można mieć pewność, że przykazanie miłości Boga i człowieka będzie miało swój oddźwięk w życiu Kościoła, państwa i całej społeczności ludzkiej. Tylko wówczas, jak zauważa papież Benedykt XVI, „W hospicjach, schroniskach dla bezdomnych, dla uzależnionych, dla samotnych matek i ofiar przemocy działają ludzie gotowi poświęcić swój czas dla służby innym. Niosą też pomoc chorym, samotnym, rodzinom wielodzietnym i cierpiącym biedę, osobom upośledzonym fizycznie lub umysłowo. Organizowane są ośrodki interwencji kryzysowej i instytucje służące pomocą osobom przeżywającym różnorakie trudności życiowe”¹⁹. W ten sposób Ewangelia Chrystusowa jest głoszona słowem i czynem, a więc czynną miłością i posługą wobec najbardziej potrzebujących. Wypełnianie w duchu chrześcijańskim służby w wolontariacie lub innych grupach charytatywnych i apostolskich jest przygotowywaniem drogi dla Jezusa i stawianiem się Jego narzędziem. Według papieża Franciszka wolontariusz – podobnie, jak prorok Jan Chrzciciel – swoim życiem i świadczonymi czynami ukazuje wielkość i dobroć Boga. Jest orędownikiem Boga na ziemi, dzięki któremu będą „wszyscy mogli poznać, spotkać i pokochać Pana”²⁰. Dlatego też każdy wolontariusz chrześcijański powinien być otwarty i wrażliwy na wszelkie potrzeby bliźnich oraz ze szczególnym szacunkiem i miłością odnosić się zwłaszcza do ludzi poniżonych z powodu biedy materialnej czy nędzy moralnej.

¹⁷ Por. Benedykt XVI, *Dobro i społeczeństwo nie mogą przetrwać bez wolontariatu. Przemówienie podczas spotkania z wolontariuszami*, Wiedeń 09.09.2007, „L'Osservatore Romano” 28 (2007) nr 10-11, s. 31.

¹⁸ Benedykt XVI, *Dobro i społeczeństwo...*, s. 32.

¹⁹ Benedykt XVI, *Przemówienie do III grupy biskupów z Polski przybyłych „ad limina”* (Watykan, 17.12.2005), „L'Osservatore Romano” 27 (2006) nr 2, s. 36-37.

²⁰ Franciszek, *Przemówienie do wolontariuszy 28. Światowych Dni Młodzieży w Rio de Janeiro* (Rio de Janeiro, 28.07.2013), http://www.vatican.va/holy_father/francesco/speeches/2013/july/documents/papa-francesco_20130728_gmg-rio-volontari_pl.html, z dn. 29.10.2013.

3. Wolontariat w grupach szkolnych i parafialnych

W wolontariacie służy się nie tylko Bogu i drugiemu człowiekowi, ale także Kościołowi i Ojczyźnie. Działalność w nim ma na celu ukształtowanie młodych ludzi w każdym wymiarze życia. W ten sposób mają oni możliwość formacji duchowej i integralnego rozwoju swojej osoby²¹. Dzięki aktywności społecznej i zaangażowaniu w sprawy szkoły czy parafii młodzież łatwiej wchodzi w dorosłe życie, a spotkania z ludźmi starszymi uczą ich różnych sposobów rozwiązywania problemów. Wolontariat wzmacnia ich samodzielność i kreatywność oraz pomaga w zdobywaniu odpowiedzialności za siebie i za innych²². Dzięki pogłębionej duchowości chrześcijańskiej wolontariusz dostrzega w człowieku potrzebującym zarówno jego braki materialne, fizyczne, jak i duchowe oraz udziela pomocy lub wskazuje drogę rozwiązania różnych problemów²³. Ojciec Święty Jan Paweł II wskazuje, że „Wolontariusz, gdy bezinteresownie może dać innym coś z siebie, doświadcza radości, która przewyższa to, czego dokonał. Z tego właśnie powodu wolontariat jest szczególnie czynnikiem sprzyjającym postępowi na drodze humanizacji: dzięki różnym formom solidarności i służby, które promuje i konkretyzuje, uwrażliwia społeczeństwo na godność człowieka i na jego różne potrzeby. Działalność wolontariatu prowadzi

do doświadczenia, że człowiek w pełni realizuje się wyłącznie wtedy, gdy kocha i daje siebie innym”²⁴.

Realizacja wychowawczej roli wolontariatu w grupach szkolnych i parafialnych może dokonywać się poprzez różne imprezy kulturalne w społecznościach lokalnych, a szczególnie w parafiach. Jak zauważa W. Przygoda, „Prowadzenie bibliotek parafialnych, ognisk muzycznych i warsztatów malarskich, chórów, zespołów śpiewających i tanecznych, grup wokalo-instrumentalnych, a także teatrzyków i kabaretów może podnieść poziom życia kulturalnego oraz patriotycznego zwłaszcza w społecznościach wiejskich. Poza niepodważalnym rozwojem talentów samych zaangażowanych, twórczość artystyczna stanie się wspaniałym darem dla ludzi chorych, niepełnosprawnych, emerytów i rencistów, pensjonariuszy domów opieki społecznej, zakładów wychowawczych, a nawet więźniów”²⁵. Także oferowana przez wolontariuszy pomoc materialna i wsparcie psychiczne pomagają w nawiązaniu głębszej relacji z osobą potrzebującą. Dlatego też wszelka działalność wolontariuszy powinna być budowana na świadomości, że wspólnota Kościoła troszczy się o ludzi biednych duchowo i materialnie²⁶. Należy zachęcać wolontariuszy do praktykowania miłosierdzia poprzez modlitwę, dobre słowo i czyn. Dzieci i młodzież trzeba wychowywać poprzez wpajanie im prawdy, że życie chrześcijańskie

²¹ Por. D. Pietrowski, *Wolontariat jako forma edukacji obywatelskiej*, w: *Organizacje pozarządowe w społeczeństwie obywatelskim – wyzwanie dla środowisk akademickich*, red. A. Juros, Lublin 2002, s. 133-135.

²² Por. J. Nowak, *Wolontariat – współczesna forma aktywności społecznej*, w: *Wokół polityki społecznej*, red. K. Głębicka, M. Grewiński, Warszawa 2008, s. 267-286.

²³ Por. W. Przygoda, *Apostolski wymiar...*, s. 75.

²⁴ Jan Paweł II, *Miłość najwspanialszą formą ewangelizacji. Przesłanie Papieża na zakończenie Międzynarodowego Roku Wolontariatu (Watykan, 05.12.2001)*, „L'Osservatore Romano” 22 (2001) nr 3, s. 8-9.

²⁵ W. Przygoda, *Apostolski wymiar...*, s. 64.

²⁶ Por. P. Duksa, *Aktywność społeczna Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży*, „Studia Theologica Varsaviensia” 40 (2002) nr 2, s. 109.

ma wymiar społeczny, który należy ukształtować na fundamencie wartości ewangelicznych. W ten sposób szkolne koła i grupy stają się narzędziem formacji dzieci i młodzieży do wiary i życia społecznego. Ojciec Święty Franciszek, zwracając się do wolontariuszy, powiedział: „Wiarygodność Kościoła w przekonujący sposób wyraża się także poprzez waszą posługę wobec opuszczonych dzieci, ludzi chorych, ubogich, niemających co jeść i pracy, osób starszych, bezdomnych, więźniów, uchodźców i migrantów, ludzi dotkniętych klęskami żywiołowymi... Krótko mówiąc, wszędzie, gdzie jest zapotrzebowanie na pomoc, tam dociera wasze czynne i bezinteresowne świadectwo. Uwidaczniać prawo Chrystusowe, mówiące o noszeniu brzemion (por. Ga 6, 2, J 13, 34)”²⁷.

Wolontariat szkolny jest „doskonałą formą kształtowania postaw altruistycznych i narzędziem edukacji obywatelskiej”²⁸. Wspólna praca i czynny udział w grupie wolontariatu wyzwala ją w młodej osobie gotowość, odwagę i umiejętność wychodzenia ku człowiekowi, który znalazł się w potrzebie²⁹. Dzieci i młodzież mają możliwość działania poprzez Szkolne Kluby Wolontariusza czy Szkolne Koła Caritas. Uczniowie jako wolontariusze niosą pomoc do różnych grup wiekowych, udzielając się nie tylko w szkole, ale również w lokalnych szpitalach i domach pomocy społecznej. W ramach wolontariatu biorą udział w zbiorach publicznych, np. zbierając żywność dla potrzebujących w ramach akcji organizowanych przez Bank Żywności.

Szczególnie ważne jest „świadczanie pomocy na rzecz swych rówieśników niemogących uczestniczyć we wspólnotowym (szkolnym) procesie edukacyjnym poprzez ich odwiedzanie i pomoc w nauce. Kontakt ten jest bardzo ważny dla poszkodowanych dzieci i młodzieży, ponieważ wspomaga proces jej socjalizacji”³⁰. W ten sposób przeżywany wolontariat jest jedną z form wyrażania wiary w Chrystusa i budowania Jego Kościoła. Papież Franciszek, zwracając się do wolontariuszy, mówił: „Drodzy bracia i siostry, waszymi dłońmi dotykacie ciała Chrystusa: nie zapominajcie o tym. (...) Zawsze bądźcie ochotni w solidarności, mocni w bliskości, gorliwi we wzbudzaniu radości i przekonujący w pocieszaniu. (...) Zawsze bądźcie zadowoleni i pełni radości z waszej posługi, ale nigdy nie uważajcie jej za powód do zarozumiałości (...). Niech natomiast wasze dzieło miłosierdzia będzie pokorną i wymowną kontynuacją dzieła Jezusa Chrystusa, który nadal pochyla się nad cierpiącymi i troszczy o nich. Miłość rzeczywiście «buduje» (1Kor 8,1) i dzień po dniu pozwala naszym wspólnotom być znakiem braterskiej komunii”³¹. Wolontariat realizowany z mandatu Kościoła stawia ochotnikom, poza profesjonalizmem w działaniu, przede wszystkim wysokie wymagania etyczne i duchowe. Do podstawowych zasad i wartości wymienionych w kodeksie należą: sumienność, uprzejmość, obiektywizm, troska o rozwój zawodowy, odpowiedzialność, czystość intencji, dyskrecja, współpraca, formacja religijna i moralna³².

²⁷ Papież Franciszek, *Jesteście wyciągniętą ręką Chrystusa*, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/przemowienia/wolontariusze_03092016.html, z dn. 12.08.2017.

²⁸ I. Marczyk, *Wolontariat szkolny – krok po kroku*, <http://www.bankier.pl/wiadomosc/Wolontariat-szkolny-krok-po-kroku-2087584.html>, z dn.10.08.2014.

²⁹ Por. J. Koral, *Szkolne Koła Caritas jako przykład wolontariatu młodzieży*, „Roczniki Naukowe Caritas” 5 (2001), s. 117-129; W. Przygoda, *Wolontariat chrześcijański w życiu i działaniu Kościoła*, „Roczniki Naukowe Caritas” 5 (2001), s. 46.

³⁰ Bp Jan Chrapek, *„Dzielmy się miłością – Wolontariat”...*, jw.

³¹ Papież Franciszek, *Jesteście wyciągniętą ręką Chrystusa...*, jw.

³² Por. *Kodeks etyczny pracownika Caritas*, oprac. Z. Sobolewski, M. Subocz, Warszawa 2012, s. 11-12.

Podsumowanie

Papież Jan Paweł II wielokrotnie podkreślał, że: „Przyszłość świata i Kościoła należy do młodych pokoleń (...). Chrystus czeka na młodych, tak jak czekał na młodzieńca, który Mu zadał pytanie: «Nauczycielu, co dobrego mam czynić, aby otrzymać życie wieczne?»» (Mt 19,16)” (TMA 58). Przed rodzicami, nauczycielami i wychowawcami oraz duszpasterzami staje zatem zadanie niesienia Dobrej Nowiny o Chrystusie oraz kształtowania osobowości młodych ludzi. Wychowanie młodego człowieka jest procesem złożonym, który powinien dokonywać się w wielu środowiskach, takich jak: rodzina, szkoła, katecheza oraz grupy szkolne i parafialne wolontariatu. Potrzebne są spotkania formacyjne uczniów, którzy chcą pogłębić wiarę w Boga, ale również poszukują sensu służenia innym ludziom przez co nabierają zaufania. W grupach można rozwijać intelekt, pogłębiać wiarę, uczyć zachowań społecznych opartych na wartościach chrześcijańskich i ku takim wartościom prowadzić młodego człowieka. Działania wychowawcze podejmowane w ramach katechetycznej posługi w szkole, domu i parafii służą inicjacji w życie chrześcijańskie oraz kształtowaniu właściwych postaw³³.

Katecheza ma pomagać wychowancom w nabywaniu zdolności zawierzenia i powierzenia się Bogu oraz służby

drugiemu człowiekowi. Jest to ważne, gdyż działalność charytatywna „może i powinna dziś ogarniać swym zasięgiem wszystkich bez wyjątku ludzi i wszystkie potrzeby. Gdziekolwiek znajdują się ludzie, którym brak pokarmu i napoju, ubrania, mieszkania, lekarstw, pracy, oświaty, środków do prowadzenia życia godnego człowieka, ludzie nękani chorobami i przeciwnościami, cierpiący wygnanie i więzienie, tam miłość chrześcijańska winna ich szukać i znajdować, troskliwie pocieszać i wspierać” (DA 8). Trzeba podkreślić, że współcześnie ubóstwo dotyczy nie tylko biedy materialnej, ale także duchowych sfer życia człowieka³⁴. Dlatego też wychowanie w katechezie przez wolontariat polega na dawaniu świadectwa oraz pogłębianiu życia duchowego i osobistej relacji z Bogiem. Do zadań rodziców i opiekunów, katechetów, wychowawców i nauczycieli należy wspieranie dzieci i młodzieży w rozwoju wiary. Jednocześnie poprzez swoją postawę mają umożliwić im spotkanie z Jezusem Chrystusem we wspólnocie wiary. Współczesna katecheza ma za zadanie przygotować dzieci i młodzież do aktywnego uczestnictwa w życiu Kościoła oraz strukturach społecznych. Czyni to poprzez organizowanie sytuacji wychowawczych, dzięki którym katechizowani przeniosą poznane doświadczenia w życie. W ten sposób uczniowie nabywają zdolności zawierzenia się Bogu oraz służby drugiemu człowiekowi.

Ks. dr hab. Stanisław Łabendowicz, prof. KUL – Instytut Teologii Pastoralnej i Katechetyki
Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie.

³³ Por. J. Stala, *Współpraca rodziny, szkoły i parafii w dziele wychowania*, w: *Dydaktyka katechezy*, cz. I, red. J. Stala, Tarnów 2004, s. 352; T. Panuś, *Zasada wierności Bogu i człowiekowi i jej realizacja w polskiej katechizacji*, Kraków 2001, s. 114-115.

³⁴ Por. R. Sawicki, *Chrześcijański wymiar wolontariatu w posoborowym nauczaniu papieskim*, „Warszawskie Studia Pastoralne” (2013) nr 19, s. 174.